

Godišnjica Titovog "ne" Staljinu i zašto je to najveći obaveštajni promašaj CIA

Autor Administrator
Thursday, 05 April 2018
Zadnja Promjena Thursday, 05 April 2018

Kada je Tito postao pretnja za Staljina, i zašto je on počeo da vidi u njemu "svoje glavog" lidera balkanskih zemalja, pa i kako je CIA propustila da detektuje događanja 1948. godine, zbog čega se smatra jednim od "najvećih obaveštajnih promašaja", piše hrvatski historičar Tvrtko Jakovina u autorskom tekstu za Globus

Jugoslavija je posle Drugog svetskog rata bila najdoslednija u sprovođenju politike Staljina i Sovjetskog Saveza, a Tito je bio "najsamostalniji, najponosniji, marksističkoj misli najdosledniji i najekstravagantniji lider", tvrdi profesor sa Harvarda Od Arne Vestad u poslednjoj knjizi o Hladnom ratu. Ubrzo je delovalo kao da se Tito nudi za drugog vođu komunističkog bloka i problemi su počeli da bivaju vidljivi početkom 1948. godine. Staljin je pozvao jugoslovenske vlasti u Moskvu i kritikovao ih zbog prebrze i nejasne politike stvaranja balkanske federacije. "Ono što je bila zajednička politika sada je postao argument da je Tito želeo da preduzme vlast nad balkanskim zemljama. Ono što je bila komunistička predanost i shvatanje internacionalne dužnosti, pre svega pomoć Grcima u građanskom ratu, postalo je razlog za tešku kritiku", piše hrvatski historičar Tvrtko Jakovina u poslednjem broju Globusa, koji prenosi Jutarnji list. "Zaotrovanje je bilo diskretno i vidljivo mesecima ranije, a Tito je "konačno bio pomenut u Eerilovom govoru o 'gvozdenoj zavesi', Trumanova doktrina doneta je upravo zbog agresivne politike prema Grčkoj, a Jugoslavija je srušila američki avion iznad Slovenije. Nije bio previše razloga posumnjati u Tita." Ipak, zapadne diplomate su sugerisale da je Beograd za "Moskvu postao iritacija", i da je "Tito svoje glavo". "Niko, međutim, u ministarstvima nije prepoznao ono što se događalo. U prvim analizama propusta tek osnovane CIA, nespajanje brojnih indicija u vezi sa 'jugoslovenskom 1948.' godine smatra se jednim od najvećih obaveštajnih promašaja". U početku, "u ambasadu FNRJ u Moskvi, sve čime su dolazili građani koji su se pitali zašto pritisci, zašto klevete, zašto tvrdnje da je Titovo vreme odbrojano", piše ovaj historičar, a Vladimir Velebit, prvi čovek Ministarstva spoljnih poslova, u pismu od 27. marta 1948. godine, biva optužen da je engleski pijun. On je dočeka i "svojoj drugarici" ispričao da je dobio amebe i da mora da miruje, ne sme da jede masno, ali niko mu nije poverovao. "Kada je 28. juna 1948. godine u Bukureštu doneta Rezolucija Informbiroa komunističke partija i osuđena Komunistička partija Jugoslavije, bilo je to iznenađenje koje se nije viđalo u međunarodnim odnosima. 'Mi raspolažemo podacima da je Tito imperijalistički pijun', rekao je Andrej Ždanov, jedan od najuticajnijih sovjetskih političara. Svi su podržali Sovjete, osim KPJ koja je odlučila da se suprotstavi." Jakovina piše i da su jugoslovenske diplomate iz građanskih krugova bile u šoku kada je došlo do zaokreta, a da su oni "partizanski" to shvatili kao novu misiju, a da su razočarani bili samo oni koji su videli "od Staljina mrzeli Tita", a takvih je bilo i na ekstremnoj levici i ekstremnoj desnici, posebno u emigraciji. "Zapadni mediji pisali su o najvažnijem događaju od kapitulacije Japana". Poznatog revolucionara Karla Štajnera, koji je proveo 7.000 dana u gulazima u Sibiru, nagovarali su da izjavi da su "Mošević i Pijade i Tito još u vreme dok su bili u zatvoru pre rata, radili za imperijaliste". Trebalo je, međutim, neko vreme da prođe da bi se pomirilo sa promenama koje su udarale u duboka uverenja, i da se odbaci ono što je do juče bilo nesumnjivo, da se ostane uz vlast koja je bila sasvim sama. "S američkom pomoći, politikom koju je definisao slavni Džordž Kenan (američki diplomata i historičar), zadatak je bio jednostavan - Tita održati na površini, glasilo je načelo koje su SAD poštovale sve do 1989. godine". Objavljivanje Rezolucije IB stvorilo je poluratu vojsku od JNA, i pojačalo ulogu tajnih službi i tajne policije, i terorija u jugoslovenskom društvu, navodi historičar. "Atmosfera sumnjičenja, izvlačenja najgorih karakternih osobina, sve je to pojačano u stanju neizvesnosti, provokacija, straha od toga šta bi bilo ako bi svi krenuli na Jugoslaviju, pitanja zašto Tita optužuju baš svi... Rezolucija i kasniji razvoj omogućili su da se mala država evropskog jugoistoka pretvori u samostalni faktor na međunarodnoj sceni. Bilo je to iznad stvarnih mogućnosti, ali Hladni rat bio je razdoblje koje je obezbeđivalo da mali zaigraju velike uloge. Takvu promenu sledio je Vašington, srećno što se dogodilo čudo, koje je obezbedilo da se u strateškom smislu jug Evrope učini sigurnijim za Zapad, da se u Istočnu Evropu uglavi crv razdora." Ta "jugoslovenska 1948." može da se gleda kao na početak smrzavanja odnosa, i počela je èistka "titoista" u Istočnoj Evropi. "Komunistički svet više nikada nije bio isti", naveo je Džon Luis Gadis, profesor sa Jejla. Staljinov plan nije bio da izgubi Jugoslaviju, ali je onda iskoristio situaciju da očisti titoiste. "Sovjetska imperija nametnuta je Istočnoj Evropi i oslanjala se najpre na ideologiju i silu, a potom samo na silu. Poslednji put, titoisti 'iz ormara' ispali su 1989. kada je proces emancipacije postao nezaustavljiv. Tada je trebalo naplatiti rezultate onoga što je 1948. godine postavljeno, ali SFRJ se raspala iznutra." Nedeljni 2.4.2018.

#JosipBrozTito #Jugoslavija #Yugoslavia #SFRJ #antifaizam #antifascism